PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 336 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, sobota, 6. julija 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

„Poslužili smo se edinega zakonitega sredstva — da bi se uprli in tako preprečili fašistična nasilja ter pristranosti policije — protestne stavke".

(Iz govora med tržaškimi delavci)

SPLOŠNA STAVKA SE NADALJUJE

„dokler ne dosežemo svojih pravic"

Delovno slovensko-italijansko ljudstvo vztraja - kljub temu, da je ZVU proglasila stavko za „nezakonito." v splošni stavki, ker - po izjavah ljudstva - „ne more odstopiti niti za korak od zahtev, ki niso nič drugega kot osnovne človeške pravice"

„...naša je pravica"

Sklep štirih zunanjih ministrov o samostojni državni obliki Trsta in okolice po Biddultovem predlogu je primorsko ljudstvo in z njim vse jugoslovanske narode kakor tudi ves napredni svet močno začudil in vznemiril.

Na dlani je, da je ta ozek pas obale od Novigrada do Devina namenoma odrezan od svojega zaledja zato, da nima tu, na tem kosu, kjer je pristop k morju najugodnejši, Jugoslavija svojega najbližjega pristanišča, na drugi strani pa, da odvzamejo ljudstvu tega utesnjenega ozemlja vsako možnost gospodarskega prospeha in napredka.

Ljudje, ki bivajo na tej mučeniški zemlji, po l. 1918. pahnjeni v objem požrešnega in barbarskega fašizma, ne morejo verjeti, da se vznemirljivo sprašujejo, kako je mogoče, da vest človeštva dopušča odločitev, ki gre preko glasov stotisočev, preko tisočkrat izražene volje po zedinjenju tega ozemlja z materjo Jugoslavijo, preko krvnega plebiscita prebivalstva za časa vojne.

Toda ta kričeč primer kaznovanja zavežniške države, ki je toliko žrtvovala za skupno zmago, ne zadeva samo njenih narodov, temveč pomeni še posebno strpljivost proti napadalcu in ljudem nezaslišan greh proti junaškemu in zmagovitemu ljudstvu.

Vsakdo, kdor pozna naše izmučeno primorsko ljudstvo, ki se je dušilo pod rimskimi imperialisti po prvi svetovni vojni in ve o potokih krvi, pogoriščih naših vasi, tlačenju in zaničevanju, ta z zagrenjenostjo ugotavlja: svet je izgubil čut za pravico, zgubil čut za odgovornost pred živimi in mrtvimi.

Ljudstvo našega Primorja take krivice ne bo sprejelo. Ne more sprejeti, ker bi se vsa slovenska obala, ob kateri so živeli in hranili naši očetje, dedi in pradedi trinajst stoletij in v delu manjšili vsako ped grude, ločila od svojega telesa, od ostale slovenske zemlje. Ne bo sprejelo odločitve, ki namenoma trga in brezdušno seka slovensko zemljo, ker jo zopet deli na tri države; deloma vrača k svoji domovini Jugoslaviji, deloma pa prepušča drugima državama: neživljenjski Trst in mačehovski Italiji zemlijo zapadno od francoske črte. To pomeni: namesto popraviti stare nezaslišane krivice, povzročiti te nove.

Ko se je ljudstvo Julijske krajine dvignilo v upor proti zatiranju, se je borilo z zavestjo, da je ta boj osvobodilni boj in druga zavezniška vojna, osvobodilna vojna: osvoboditi se izpod krvavega okupatorja, rešiti bodoče pokolenja in zemljo vseh plemenitih in pohlepnih tujcev ter dokazati s svojo borbo k osvobodbi tudi vseh drugih tlačenih narodov sveta izpod zla fašizma. Pri tem ni pričakovalo kakih nagrad za svoj sveti in nadčloveški boj, niti ni pri tem vodilo kakšne računarske ali špekulantske misli. Toda ljudstvo, ki je žrtvovalo vse, da bi doseglo to, kar je po vseh človeških pravicah pripadalo, je zdaj ob pariški odločitvi ugotovilo, da so popolnoma ignorirali njegove žrtve, njegovo zgodovino, ter vsa gospodarska in zemljepisna dejstva. Znova bi bilo vrženo v igro spletk in intrig velikih sil, ki imajo edin namen izrabljati naše ljudstvo. Tisti del naše zemlje pa, ki bi prešel pod oblast italijanske države, katera je v preteklosti pokazala popolnoma nesposobna vladati manjšinam zaradi svoje šovinistično-fašistične miselnosti, ki jo je izmenj pred kratkim označil kot enacionalno histerijo», pa bi bil narodnostno skrajno zatiran in ekonomsko popolni propasti.

Požiganje slovenskih knjig po tržaških ulicah ni samo nevzpodbudno in ogabno dejanje proti svetovni kulturi in civilizaciji, temveč tu na teh tleh predstavlja poizkus strahovanja slovenskega dela prebivalstva Trsta in Julijske krajine. Ta vandalizem je v opomin nam vsem, ki pa svetu pa jasno razkriva zakupnikov «dvatisočletne kulture», da bi vsaka drugačna mišljenja, kakor zedinjenje z Jugoslavijo, ki bi edina zaščitila svoje ljudstvo, pomenilo iti nasproti novim nasilstvom.

Primorsko ljudstvo hoče skupaj s svojimi brati z roko v roki graditi in ustvarjati, premostiti nadčloveške krivice, ne bo pa dovolilo, da bi se ji vsiljevale vedno nove in nič manj strašne krivice odločitve.

Dosti je bilo nepopravljivih krivic! Svobodo primorskemu ljudstvu!

«Preveč žrtev smo že spremljali k zadnjemu počitku, preveč je bilo fašističnih izzivanj CLN, njegovih tolp in civilne policije, da bi mogli sedaj popustiti, preden ne bodo enkrat za vselej uničene fašistične tolpe in preden ne bo zadoščeno našim zahtevam.»

Tako govori ljudstvo.

Zato, kljub temu, da je bila stavka proglašena za nezakonito, po informacijah, ki jih imamo, je ljudstvo odločeno vztrajati do kraja. Dogodki zadnjih dni in težke gospodarske prilike, ki se z dneva v dan slabšajo, so našemu ljudstvu jasno pokazale, da ni poti nazaj. Naše delavno ljudstvo pa tudi ve, da brez žrtev, brez odpovedi in borbe, ni napredka. Ve, da si je moralo vse svoje dosedanje pridobitve priboriti s trdim bojem. Iz zadnjih dogodkov sklepa delovno ljudstvo, da se mora samo braniti proti fašističnim tolpam, ki se poslužujejo istih sredstev in metod, kot leta 1921.

Ljudstvo se zaveda svojih pravic

Na upravičene zahteve delavnih množic pa je ZVU odgovorila z ukrepi, ki so naše ljudstvo globoko užalili in razočarali. Medtem ko fašistična sodrga prosto pustoši prostore naših ustanov, pretepa in ubija naše delavce, nam je oblast odvzela enega izmed najdražjih krožkov.

Toda delavstvo se ne pusti ustrahovati. Če je pravica delavcev, braniti se proti nasilju in spletkam neofašizma s stavko, za ZVU nezakonito dejanje, je to za naše ljudstvo popolnoma zakonito, kar predstavlja pravico proti krivici. Solidarnost za našo borbo se čedalje bolj veča. Sindikalne organizacije iz raznih držav nam pošiljajo vsak dan brzojavke, s katerimi moralno podpirajo in vzpodbujajo ljudstvo naj nadaljuje začeto borbo; saj o njega, ki se zaveda svoje pravice, ne more streti nobena surova sila.

Stavka se nadaljuje; povsod jo je videti in čutiti. Policija je bila bolj aktivna kot prejšnje dni, toda policija ne more postaviti v obrat tovarn, prevoza in žerjavov. Če izvzamemo mestno središče, kjer je odprtih nekaj trgovin, barov in kavarn, se vse ostalo mesto zdi mrtvo. Oklepni avtomobili krožijo po mestnih ulicah, tu pa tam je videti kak voz cestne železnice, ki ga vodijo stavkokazi. Policija spremlja nekaj ljudi na delo.

"Odločno in necmajno nadaljujemo stavko,,

Toda delavcev ne silijo na delo le z brzostrelkami, hočejo jih tudi prepričati z lažmi. Včeraj je na trgu Sansovino «tovariš» Geppi, tajnik Delavske zbornice, silil delavce, naj gredo na delo. Članom svojih sindikatov je kričal: «Kaj boste jedli, če ne potegnete mezd» in «zakaj se kot ovce pokorite nasilju s'ciavov». Toda niti policija niti krumirstvo Delavske zbornice ne more razbiti borbene enotnosti našega ljudstva.

V barakah na Montebellu spi več delavcev, po večini Furlanov, ki so izrazili svojo solidarnost s stavko. Policija pa jih je prisilila, da morajo na delo. V javnih skladiščih so nameščencem grozili, da jih vpišejo v «črno knjigo», ako ne gredo delat. Policija je intervenirala tudi pri tvrdki Mazzorana ter hotela prisiliti delavce, da gredo na delo. Toda nihče se ni odzval.

Vsi obsojajo stavkokaze

V mestni okolici se je izvršilo več sabotažnih akcij na tramvajske naprave in napeljave filobusa. Ustavili in pretepli so tudi nekaj stavkokazov — po večini ACEGAT-a. — Policija si je povsod prizadevala, priklicati delavce na delo. Na nekem mestu so civilni policisti, kot so domnevali, nastavili stavkujočim dva tramvajska voza in v zasedah čakali, da bi ju stavkujoči napadli. Delavci so bili mirni.

Pristanišče je popolnoma paralizirano.

Stavkokaze, ki vozijo tramvaje, ščiti povsod policija v civilu. Tramvaju št. 9 so včeraj okrog 17. ure razbili šipe blizu garaže ulice Margherita.

Ljudstvo posebno ogorčeno napada z žvižganjem in deloma s kamenjem stavkokaze, pa tudi policijo, ki jih ščiti v revnih predelih tržaškega predmestja. V predmestjih so tudi zaprti vsi lokali in trgovine in stavkujoči dobivajo podporo v hrani iz lastnih fondov. Nekaj kamionov, s katerimi so stavkujoči prevažali hrano za delitev, je policija zasegla. Prebivalstvo nadaljuje z vse večjo bojevitostjo in ogorčenostjo stavko. Glavni razlog ogorčenosti poleg zločinov fašistov pa je povsod vedenje civilne policije. Najbolj popoln je odziv k stavki v okraju Sv. Jakoba. Od tam so tudi poslali največ protestov zaradi zadnjih dogodkov.

V vseh tržaških zunanjih okrajih, tako pri Sv. Jakobu, v Rocolu, v Čebulcu, Dugolinu, v okraju krožka «Tomasi» in drugod, so stavkujoči na velikih množičnih sestankih izražali svojo voljo po nadaljevanju stavke. «Stavka se mora nadaljevati do dosege pravic» — zaključujejo sestanke.

V Miljah odločno nadaljujejo stavko

Kakor prejšnje dni je bila tudi včeraj stavka v Miljah popolna. Noben urad, tovarna, trgovina in ladjedelnica niso delali. Poseben odbor je skrbel za delitev živil in denarja. Ljudska kuhinja je razdelila 1300 obrokov hrane. Živila prihajajo na trg redno; nikoli prej niso vse množice občutile «bratstvo» in duha borbene zavesti proti kakršni koli obliki fašizma tako kakor sedaj. Zvečer so se zbrali mladi antifašisti, razpravljali o sedanjem položaju in končno izglasovali dve resoluciji, ZVU in konferenci zunanjih ministrov v Parizu. V teh resolucijah protestirajo proti zločinom fašistov in proti ravnanju ZVU. Civilna policija je skušala ustaviti nekaj voz z deželo, toda spričo odločnega nastopa delavskih množic se je morala odreči svojim poizkusom. Borbi delovnega ljudstva se je pridružilo tudi mnogo tovarišev socialistov.

Solidarnost množic v svetu

Stavka se nadaljuje in svet ji je prisluhnil. Izmed mnogih brzojavk, ki so jih poslale razne sindikalne organizacije tržaškim delavcem, naj navedemo le eno. Poslala jo je Pokrajinska sindikalna zveza iz Marseillesa:

«Sindikalni kongres Pokrajinske zveze v Marseillesu izraža v imenu 180 tisoč članov vso solidarnost italijanskim in slovenskim delavcem v Trstu spričo njihove zahteve po priključitvi vse Primorske in Trsta k Jugoslaviji.

Skrb kmetov za stavkujoče

Ker je «Voce libera» včeraj pisala, da vlada v Škednju in pri Sv. Ani teror, je poveljstvo policije napotilo tja oklepni avtomobil in en kamion policistov. Policija je hotela «preprečiti», da bi stavkujoči delavci z nasiljem prisilili kmete, da jim izročijo poljske pridelke, ki jih nosijo v mesto. Zato je ustavljala kmete z vozovi ter jih vpraševala, kdo jih sili, da vozijo pridelke v krožek. Kmetje so odgovorili: «Nihče nas ne sili. Danes je stavka in mi nosimo svoje pridelke prostovoljno našim tovarišem, stavkujočim delavcem.» Policija se je mogla tedaj prepričati, da ni nikakega nasilja, temveč zgolj razumevanje in solidarnost.

Iz vse dežele pošilja naše ljudstvo stavkujočim zelenjavo in živila. Teh bi bilo še več, če ne bi bilo prevoznih ovir in če ne bi oblasti stavljale raznih zaprek. Kmetje so pripravljeni odreči se vsem svojim zalogam, le da ne zapuste svojih bratov delavcev. Njim ni treba stavkati, ker so sami lastniki svoje zemlje, toda barbarska dejanja fašistov so zadela tudi njih, zato se tudi oni bore. Saj se bore za isto svobodo, za katero so že toliko žrtvovali. Iz polpretekle dobe imajo obilo izkušenj.

Medsebojna delavska solidarnost

Toda solidarnost se kaže tudi med raznimi strokami delavcev samih. Vsi stalni delavci in dnevničarji raznih pristaniških družb so se odrekli posebni podpori (nad pol milijona lir) v prid bolj potrebnim strokam. Najbolj izpostavljene in odvisne delavce, ki se ne morejo braniti, izsiljujejo in ustrahujejo.

Nove aretacije

Pred novo gladovno stavko?

Medtem ko se ljudstvo bori, pa se vedno bolj polnijo zapori. Pri Lonjerju so aretirali Zorattija Gastona, Tomasija Franca očeta in sina, Rossettija Silvana, Klincona Oresta in Valentija Elia. Od teh so slednje tri zopet izpustili. Zadnjega so pri tem tudi pretepli. Vsi so stavkali. Prihajajo poročila tudi o drugih aretacijah. Priporniki groze po nepotrjenih vesteh z gladovno stavko.

«Zoperstavljamo se fašističnemu nasilju»

Slišali in videli smo na tržaških ulicah

Čuden je Trst v teh dneh. Ako greš malo po mestu, se ti pred očmi prepletajo slike poletnega sredozemskega mesta razbeljenih pločnikov in ljudi v poletnih oblekah. Med zaprtimi železnimi zastori stavkujočih trgovin se bleščijo stekla oken, ki so se po lastni volji ali po pretnjah policistov in stavkokazov odločili, da odprejo svoje lokale. Nekateri od njih so samo boječe odprli glavna vrata, drugi so že razpostavili mize, ob katerih se hladijo žejni Tržačani pri čašah limonade in podobnih pijač. Ko pa malo zapustiš središče mesta, se slika popolnoma spremeni. Vse je zaprto, hiše so kot en sam neprodoren molk, ljudje razpravljajo v gručah — kadar jih ne razganja policija — in povsod imaš občutek, da si sredi borbe, da se bo zdaj pa zdaj kje prikazala barikada in da se sprehajaš sredi položajev. Občutek obsednega stanja še povečajo povsod nastavljeni policijski avtomobili in kamioni z radioaparati, oborožene patrulje in oklopnjaki zavezniške vojaške policije, ki tako pogosto hrupno drdrajo skozi mesto.

Celo cestni pometači štrajkajo in bande mladih stavkokazov, po večini srednješolskih mladičev, te neprijetno spominjajo na dni porajajočega se fašizma v prvih letih Mussolinijevih podvigov. Ljudje se jim večinoma rogajo: «Žalosten pojav so stavkokazi, še žalostnejši stavkokazi cestnih pometačev...» Mnogi izbruhnejo tudi v pikre pripombe, posebno kadar med mladiči spoznajo kakšnega vandala ali požigalca poslednjih dni, drugi zopet jim ploskajo in vidijo v njih vojsko, ki jih bo ščitila v tej zlati svobodi izživljavanja proti «s'ciavom» in «granitne» obrambe pred «boljševiško nevarnostjo».

Na ulicah pogosto srečuješ ljudi z letaki in proglasi od včeraj «nezakonitega» stavkovnega odbora. Ljudje na vse mogoče načine komentirajo zadnji proglas. Blizu postaje filobusa se ustavimo pri taki skupini, Star delavec si z veliko modro ruto briše potno čelo in bere: «...meščani so utrpeli škodo na svojih trgovinah in imetju, drugi so bili napadeni, tepeni in ranjeni z noži. Civilna policija je očitno pomagala tem tolpam, besnela proti antifašistom, tudi streljala, ne samo zato, da preplaši, temveč zato, da ubija...» — «To tako že vemo», so ga prekinjali eni. Drugi pa so odobravali: «Nikoli ne bo preveč ponavljanja te resnice. Naj vsi vedo!...».

«... ako ni v stanu ničesar ukreniti, je jasno da mora ljudstvo samo prevzeti obrambo svoje svobode»... «Tato je! Kaj bomo s policijo, ki nas še aretira, namesto da bi nas branila!» je zavreščala izžeta starka z rokami zardelimi od pranja.

«.... antifašisti so se še enkrat poslužili edinega zakonitega sredstva in zoperstavili fašističnemu nasilju in pristranosti policije svojo moč in strnjenost protestne stavke...» Tako nekako je bral starec in ljudje so vse bolj pritrjevali. Hripavi starčevi glas je še govoril o zahtevi, da se kaznujejo krivci in o tem, kako ZVU ni hotela poslušati predstavnikov delavstva. «... Namesto da bi sprejela delegacijo stavkovnega odbora, je izdala edini ukrep v obliki ukaza, ki grepreko njenih pooblastil in ki krši vsako načelo svobodnega manifestiranja, akor n. pr. pravico stavkanja. Nihče ne more sprejeti te zlorabe oblasti. Ta naša sedanja borba, ta naša sedanja stavka je borba proti fašizmu in borba za demokratične pravice,» stenografiramo za vse bolj hripavim glasom starca.

Ko se vračamo, dujemo zopet diskusije delavskih skupin ob vogalih in pred hišnimi vrati svojih stanovanj. Pripovedujejo o razdeljevanju živil za stavkujoče, o pozivu stavkovnega odbora na svobodoljubne narode sveta, govorijo o gmotni podpori, ki jim jo bo nudil ves svet, potem pa zopet preklinjajo policijo, ki je zaplenila štiri kamione z živili stavkujočim.

Ko zaviješ okoli vogala, je zopet vse tiho in mirno — pretiho, da se ti zdi kot tišina pred viharjem.

Mimo nas zdaj pa zdaj drvijo oklopnjaki z naperjenimi strojnicami in majhnim topom, z drugih manjših štrli antena radionaprave in v soncu se svetijo ameriške čelade.

Morda hočejo ščititi in ohraniti «status quo».

Toda ta je nevzdržen.

Naši domovi so samo naša last

Šentjakobske žene protestirajo zaradi rekvizicije krožka „Rinaldi"

Z mnogimi žrtvami zavednih prebivalcev iz Sv. Jakoba, ki so po večini delavci, so šele nedavno obnovili priljubljen šentjakobski kulturni krožek «Rinaldi» v ulici Caprin. Največ so prispevale šentjakobske žene, ki morajo vsak dan sproti reševati problem, kaj naj dado jesti svojemu brezposelnemu možu in lačnim otrokom, a kljub temu najdejo še vedno dovolj časa, da skrbijo za opremo svojega kulturnega krožka, da se udeležujejo vseh prireditev ne samo kot gledalke, ampak tudi kot prirediteljice. Toda ne glede na žrtve, s katerimi so krožek postavili na noge, so zavezniške policijske sile ta krožek zasedle. Žene iz Sv. Jakoba so se čutile pri tem najbolj prizadete. Zbrale so se in sestavile protestno pismo polkovniku Bowmanu, potem pa hotele protestirati pred krožkom. Pri tem jih je razgnala zavezniška policija. Vse gorje, ki ga je moralo trpeti naše ljudstvo v zadnjih dneh fašističnega terorja, so še prav posebno junaško prevzele nase delavske žene. Najbolj zavedne in zveste tovarišice svojim možem v borbi za pravice so bile že od nekdaj Šentjakobčanke. Največje so bile njih žrtve in zato jih tudi najbolj boli, da so jim zaprli in zasedli krožek. Sedaj javljajo listi, da so svoje dni našli mnogo orožja v tem krožku. Takrat pa je bilo govora o enem samem komadu strelnega orožja, ki so ga našli v odsotnosti kakršnega koli člana krožka in je bilo po pričevanju vseh navzočih tovarišev verjetno podtaknjeno. Zato tudi ni prišlo do procesa. Nikoli ne bodo mogle odpustiti krivico, ki so jo prizadejali z zasedbo krožka v ulici Caprin, zatrjujejo šentjakobske žene v naslednjem protestnem pismu:

Globoko užaljene in prizadete zaradi žalitve zavezniške policije, ki je brez kakršnega koli vzroka in neupravičeno zasegla kulturni krožek «Rinaldi», izražajo vse žene iz Sv. Jakoba enodušno ZVU svojo bol in hkrati obžalovanje.

Po zločinih, ki so jih te dni izvršile fašistične tolpe, ko so z očitno podporo civilne policije uničile in razdejale vse prostore ustanov našega ljudstva, ki je krivo, da je dosledno v svoji borbi proti fašizmu po uboju delavca Giorgiuttija, ki je skupno z drugimi branil svoj okraj pred napadi šovinističnih tolp, plačanih od CLN-a, so sedaj razdejali in zasedli tudi kulturni krožek Rinalda Rinaldija, borca za svobodo. In to je tokrat storila zavezniška policija.

Po trdi osvobodilni borbi, v kateri je naše ljudstvo trpelo, da si je priborilo svobodo in demokracijo in po enem letu zavezniške uprave ne smejo danes šentjakobski delavci niti imeti svojega krožka, ki je plod njihovega napora in njihovega trpljenja.

Taka žalitev ZVU-ja je neodpustljiva. Me žene, za katere je bil krožek «Rinaldi» skoraj naš dom, ker so ga s tolikšno ljubeznijo posečali naši sinovi in možje, terjamo, da vrnete krožek šentjakobskemu ljudstvu.

Šentjakobske žene.

Pri k jučitev Primorske Jugoslaviji

je dolžnost velikih zaveznikov

Slovenski umetniki Julijske krajine štirim zunanjim ministrom v Pariz

Slovenski umetniki Julijske krajine, pisatelji, slikarji, glasbeniki in gledališki igralci izjavljamo, da nam je bilo na rodni zemlji, po prvi svetovni vojni nasilno izročeni suverenosti kraljevine Italije, do osvoboditvene vojne onemogočeno vsakršno kulturno delo za podjarmljeno, z ognjem in mečem krvavega fašističnega terorja uničevano slovensko ljudstvo.

Ugotavljamo, da je dolžnost velikih zaveznikov, popraviti krivice, ki jih je Italija zagrešila od prvega dne podjarmljenja pa do osvoboditve v tej vojni nad slovenskim ljudstvom, ter mu odslej zagotoviti življenje dostojno človeka. To je mogoče le tako, da se vrne slovenska zemlja narodni državi Zvezni ljudski republiki Jugoslaviji.

Zahtevamo priključitev k Jugoslaviji, ker vemo, da bi vsaka druga rešitev naše narodne pripadnosti na novo uzakonila našo brezpravnost na vseh področjih ljudske dejavnosti. Zahtevamo jo, ker smo bili tudi osebno brezpravni in žrtve italijanskega nasilja po koncentracijskih taboriščih, ječah in kot pregnanci.

Trst, 29. junija 1946.

(Sledé podpisi)

„Višja kultura" tržaških šovinističnih študentov

Naj prisluhne ves svet!

Splošna stavka je v svoji splošnosti zajela tudi tržaške pometače. Zaradi tega so postale tržaške ulice kraj, kamor prebivalstvo meče odpadke svojega gospodinjstva. Gospodinje bi se morale sicer zavedati, da ulica ni ravno najprimernejše mesto za odlaganje odpadkov, če upoštevamo še izredno vročino letošnjega tržaškega poletja in posledice, ki iz tega lahko nastanejo; a to je vprašanje kulturne stopnje povprečnega tržaškega meščana, ki nas trenutno ne zanima. Ugotavljamo le, da bodisi z uradnega bodisi z neuradnega mesta do danes še ni nihče opozoril prebivalstvo na skrajno škodljivost in splošno nevarnost takega ravnanja.

Ker se stavka nadaljuje, je nekaj mladeničev (par sto, pravijo) prostovoljno (pravijo) začelo pometati nekatere mestne ulice. Na stvari ni nič posebnega in tudi z naše strani bi se te zadeve ne dotaknili, če... Mladeniči, ki so zaradi splošne stavke začeli pometati nekatere tržaške ulice, so baje študenti in med njimi baje tudi nekaj visokošolcev. Tudi glede tega dejstva bi z naše strani ne imeli nobene pripombe, če... Eden izmed omenjenih študentov, pometačev, je na vprašanje odgovoril, da kot skupina ne pripadajo nobeni politični stranki ali kakemu drugemu združenju (povzemamo po časopisu «Giornale Alleato», 5. julija 1946). Tudi glede tega dejstva bi z naše strani ne imeli nobene pripombe, če...

Pri pometanju nekaterih ulic se je zgodil škandal, ki zaradi okoliščine, da pri tem delu sodeluje večinoma tržaško dijaštvo, zavzame obseg pravega kulturnega škandala. Za odlaganje odpakov so si ti srednješolsko visokošolski pometači izbrali med drugim od fašističnih tolp preteklo nedeljo demolirano slovensko knjigarno na Korzu. Sramotilno dejanje je v slogu fašističnega protislovanskega in protiljudskega vandalizma preteklih dni ter kaže na mentalno sorodnost med to študirajočo mladino in fašističnimi tolpami CLN-a. Bodoča tržaška inteligenca smatra prostore razdejane slovenske knjigarne za najprimernejše mesto za odlaganje odpadkov, skratka, za smetišče. To dejanje, čeravno izhaja iz skupine ljudi, ki izjavlja, da ne pripada nobeni politični stranki, lahko označimo samo kot fašistično in barbarsko, povsem dostojno italijanske «višje kulture» zasužnjevalcev in uničevalcev kulturnih dobrin drugih narodov. Tako «višjo» kulturo fašistične nadvlade nad šibkejšimi narodi in prezira njihove kulture («Eravamo grandi — e là non eran nati»), kakor jo propagira «La Voce libera» (za katero so ti nadebudni potomci fašistične mentalitete «nosti ragazzi»!), tako «višjo» kulturo je treba postaviti pred sodišče in poklicati na odgovornost za vse gorje, ki ga je že doslej prizadejala človeštvu v splošnem in nam Slovencem še posebej.

Šovinisti pometajo ceste

Živahno obeležje in mnogo povoda za zbadljive in porogljive opazke dajejo te dni «novi cestni pometači». Žalostna je vloga stavkokazov, še bolj žalostno je biti stavkokaz pometačev. Ti gosposki sinovi, ki se tako «žrtvujejo» in prostovoljno pometajo ceste, ki so jih sami pred dnevi onečedili z grmadami knjig in časopisov, hočejo dokazati, da more teči življenje tudi brez delavcev, in se pri tem ne zavedajo svoje žalostne vloge. In kako jih gledajo razne mamice in dobrodušni debeli gospodje! Sedaj je poklic pometača mnogo pridobil v očeh tržaškega meščanstva. Odslej se bo pometačem gotovo bolje godilo. Saj sedanjim pometačem kar dežujejo darovi od vseh strani.

Če nas ubijajo bi morali molčati?

„Svoboda zborovanja na Bovškem"

Krvavi dogodki in fašistični pogromi v naših središčih, v Trstu in Gorici so razburili ljudstvo bovškega okraja tako, da je prebivalstvo podprlo in stopilo v stavko, da se skupaj z delavci in obrtniki Julijske krajine bori za uresničenje svojih pravic. Ljudstvo podpira strnjeno z živežem stavkujoče, v svesti si, da je to njegova dolžnost. Vas Žaga se je obvezala izdržati in podpreti 40 delavcev, ki so tam zaposleni in živijo od svojega vsakdajnega zaslužka. Po vseh vaseh se nabira hrana in prostovoljni prispevki. Ljudstvo z razumevanjem sodeluje in podpira akcijo solidarnosti. Z nabrano hrano bodo podprli delavce, ki so v Cezsoči in Žagi zaposleni, ker so to večinoma delavci iz zasužnjene Slovenske Benečije in Rezije. Do zdaj so nabrali v denarju 10.824 lir, koruzne moke 52 kg, fižola 96 kg, nekaj graha, testenin 14 kg, večje število jajc, masti, klobas, itd. Ta živež je namenjen delavcem na Žagi in Cezsoči.

Ljudstvo na Bovškem je zelo ogorčeno, ker jim ZVU ni dovolila demonstracije, da na njej izrazi svoj protest proti fašističnim in CLN-ovskim zločincem v Trstu Ob tej priliki je policija zasedla vse mostove čez Sočo, napeljala žico, z eno besedo napravili so barikade, da bi preprečili prehod naših ljudi v Bovec.

Ljudstvo pa se je zbralo na širših sestankih po vaseh in protestiralo proti takemu nedemokratičnemu ravnanju in pritisku, ki ga izvajajo organi ZVU. Na zborovanjih so sprejeli resolucije in proteste, naslovljene na Svet zunanjih ministrov v Pariz in PNOO-ju v Trst.

Novi in novi protesti

Tudi včeraj je bilo iz Trsta in okolice, iz raznih mestnih okrajev in predelov v pokrajini odposlanih nešteto protestnih pisem zaradi fašističnega nasilja v zadnjih dneh. Pisma so bila večinoma naslovljena na Svet zunanjih ministrov v Pariz in na Zavezniško vojaško upravo.

MUSSOLINIJEV POLKOVNIK FONDA

Pariz, 5. — «Stojimo pred ogromno nevarnostjo za mir za prebivalstvo «svobodnega ozemlja», piše danes «Humanité», če bo v Trstu ostala vsa fašistična banda». Nato poudarja nove zločine in nadaljevanje terorja s strani italijanskih fašistov v Trstu.

Dalje objavlja proglas lažnega odbora narodnega osvobojenja, ki ga upravlja Mussolinijev polkovnik Fonda, po navodilih katerega se snujejo v Trstu četvorice, in ki pravi: «Ostali bomo na svojih borbenih mestih».

List opisuje nato nasilje proti Slovencem in demokratičnim Italijanom v Trstu, Tržiču in Gorici, ki ga vrše Mussolinijevi skvadristi.

List poziva Francijo, da v tem pogledu izvrši svojo dolžnost.

Spoznali so

Včeraj je sedem agentov civilne policije podalo ostavko zaradi protiljudskega zadržanja njihove komande. Popoldne jim je sledila druga skupina. Ostavke so se včeraj nadaljevale.

Kričeče nasprotje

z osnovnimi načeli pravic zavezniške države

Beograd, 5. Tanjug. *Današnji «Glas» komentira Bidaultov predlog v rešitvi tržaškega vprašanja in poudarja, da ima ta predlog isto ozadje kot stari predlogi zapadnih držav in da teži samo za tem, da ovira pravično in naravno rešitev. to je priključitev k Jugoslaviji. Spontana zagrenjenost, ki jo je vzbudil Bidaultov predlog pri Slovencih Trsta in JK, dokazuje, da taka rešitev ni sprejemljiva v svoji obliki zanje, še manj pa za vse Jugoslovane. Govoreč o internacionalizaciji Trsta, piše list, da se je Jugoslavija vedno zavedala mednarodne važnosti tržaškega pristanišča in da je jugoslovanska vlada vedno pokazala pripravljenost, da zagotovi temu pristanišču mednaroden značaj s tem, da prevzame naše najširše obveze. Vse neposredno zainteresirane države, ČSR, Madžarska, Avstrija, Rumunija in Poljska so se izrekle za priključitev Trsta k Jugoslaviji, ker vidijo v tem najboljšo rešitev svojih mednarodnih interesov.*

V Parizu pa tolmačijo internacionalizacijo na čisto drugačen način in po Bidaultovem načrtu bi moral priti Trst in njegova bodoča avtonomna cona pod nadzorstvo četvorice, Byrnes bi pa celo rad, da bi to nadzorstvo izvajali ZN. To pomeni, nadaljuje list, da bi Mehika in Kolumbija, ko bi odločali o upravi mesta, imeli enake pravice kot Jugoslavija, za katero Trst predstavlja vprašanje življenjskega pomena.

List zaključuje: «Jugoslovanska vlada je dala dokaze največje strpljivosti za rešitev tega vprašanja, vendar pa ima tudi ta strpljivost svoje meje. Ta rešitev predstavlja kričeče nasprotje z osnovnimi načeli mednarodnih pravic, ki so življenjskega pomena za enega izmed zaveznških narodov».

Dnevni red današnjega zasedanja zunanjih ministrov

London, 5. - VZN — Štirje zunanji minister so se morali danes ponovno sestati ob 5 uri popoldne, da bodo odobrili besedilo vabil za mirovno konferenco 29. julija in da se bodo sporazumeli o drugih manjših vprašanjih, o katerih bodo morali odločati, preden bodo predložili mirovni konferenci osnutke mirovnih pogodb z Italijo, Madžarsko, Bolgarijo, Rumunijo in Finsko.

Na dnevnem redu današnje seje je tudi vprašanje bodočnosti Nemčije. Drugi dve vprašanji, ki ju bodo morali še preučiti sta Avstrija in svobodna plovba na Donavi.

Namestniki zunanjih ministrov sestavljajo povabila

Pariz, 5. AFP — Namestniki štirih zunanjih ministrov bodo danes sestavili tekst povabila 17 državam, ki se bodo udeležile poleg štirih glavnih zaveznikov mirovne konference v Parizu dne 29. julija. To besedilo bodo morali hkrati odobriti štirje zunanji ministri. Byrnes je predlagal, naj bodo vabila izdana v imenu petih velesil, ker je treba Kitajsko imeti za državo vabiteljico.

Kardelj odpotoval v Beograd

Pariz, 5. — Nocoj je odpotoval predsednik jugoslovanske delegacije Edvard Kardelj, podpredsednik jugoslovanske vlade, v spremstvu tajnika jugoslovanske delegacije Jožeta Vilfana iz Pariza v Beograd.

Tsaldaris o razgovorih z Bevinom in Molotovom

London, 5. - VZN — Grški ministrski predsednik Tsaldaris se je danes sestal v Parizu z Bevinom in rapravljal z njim o pomoči, ki jo bo Velika Britanija dobavila Grčiji. Tsaldaris se je tudi sestal s sovjetskim ministrom Molotovom.

Seja jugoslovanske vlade

Beograd, 5. Tanjug — Pod predsedstvom maršala Tita se je vršila seja vlade FLRJ.

Na tej seji je vlada odobrila zakonske načrte o službi v jugoslovanski vojski, o socialnem zavarovanju, o gospodarstvu, o postopku pri razlastitvi bivših državnih imetij.

Vlada je pretresala tudi o celi vrsti zakonskih dodatnih določb na gospodarskem kolju.

Zahvala dr. Beneša

Praga, 5. Tanjug. — Predsednik Benes je odgovoril z zahvalno brzojavko na čestitke, ki jih je poslal maršal Tito in predsednik narodne skupščine dr. Ribar ob priliki njegovega imenovanja za predsednika češkoslovaške republike.

Nenni o novi italijanski vladi

Rim, 5. - AFP — Ob koncu sestanka komisije za izdelavo ekonomsko finančnega programa je Nenni izjavil predstavnikom tiska: «Upam da bo nova vlada sestavljena v 48 urah.»

Glede razdelitev ministrstev se je izvedelo, da bo vlada imela dva podpredsednika in sicer Nennija in Togliattija.

Minister za zunanje zadeve bo ostal De Gasperi; ministrstvo za notranje zadeve bo prevzel socialist Romita. Ministrstvo za finance bi prevzel demokristjan ali pa socialist, med tem ko bi vojno ministrstvo bilo v rokah republikanske stranke.

Ni še dosežen sporazum, kdo naj prevzame ministrstvo za prosveto, in računajo s tem, da bo to ministrstvo dodeljeno članu neodvisne stranke.

168 stavk v Indiji

New Delhi, 5. - Tass — List «Hindustan Times» poroča, da so registrirali v aprilu t. l. v industrijskih podjetjih Indije 168 stavk, kar je povzročilo izgubo 1.333.787 delovnih dni.

Pri teh stavkah je sodelovalo 302.332 delavcev.

V marcu je bilo 160 stavk z 238.700 stavkujočimi. Glavne zahteve so bile in gredo za povišanjem mezd.

Najvažnejše stavke so bile na železnici, v artilerijskih delavnicah v glavnem skladišču v Aalahabadu, v municijskem skladišču v Benaresu in v pristaniških truetih Bombayu, Sisapatan in Karaki kakor tudi v tiskarnah v Kalkutti, Aligarj in Simli in v dokih Bombaya.

Moč egipčanske armade

Kairo, 5. - Tass — List «Al Muss Marat Djeib» je objavil izjavo Atala Pashija, šefa generalnega štaba egipčanske armade, da je egipčanska armada sestavljena od 150.000 mož, ne vštevši rezerve in da je sposobna zagotoviti obrambo Sueškega prekopa bodisi za časa miru, kakor za časa vojne.

V desetih letih bo Egipt imel veličastno armado 500.000 mož, oboroženih z najsodobnejšim orožjem in podprtih od letalstva.

Mladina Goriške odpotovala na progo Brčko-Banoviči

Dne 1. julija je odpotovalo iz Gorice v Jugoslavijo 115 mladincev prostovoljcev, ki bodo sodelovali z bratsko mladino Jugoslavije pri gradnji proge Brčko-Banoviči. Mladinci iz Goriške, Slovenci, Italijani in Furlani, hočejo s tem pokazati celemu svetu, da hočejo prispevati že danes k obnovi jutrišnje, srečne, svobodne domovine — Jugoslavije. Slovenskim mladincem iz okrajev Gorice, Mirna, Kanala, Kobarida in Bovca so se pridružili mladinci iz furlanskih okrajev, Gradiške in Krmina. Mladi, zdravi, zagoreli in vedrega srca so si nadeli za na pot okrog vratu rdečo garibaldinsko ruto. Zazdelo se nam je, da vidimo zopet smele garibaldince, ki so se na naši strani borili proti nacifašizmu za svobodo svojega ljudstva in združitev z Jugoslavijo. Že tedaj so se zavedali, da bodo samo v okviru Jugoslavije dali svojemu ljudstvu svobodo, za katero je bilo vredno stopiti v boj, krvaveti in umirati. Pa tudi prav mladi so med njimi, tako mladi, da se niso utegnili udeležiti slavnih partizanskih bojev. Tudi oni hočejo na mladinsko progo v Jugoslaviji, tja, kjer se bo še bolj utrdilo bratstvo jugoslovanske in italijanske mladine in kjer se bodo spoznali z mladino Francije, Češkoslovaške in Poljske.

Že v nedeljo 30. junija smo se razgovarjali z njimi, ko so se zbrali na mirnskem igrišču v slovo. Slovenec je dejal, da bodo vestno izpolnili svojo nalogo in na mladinski progi častno zastopali antifašistično mladino Goriške. Italijan je rekel, da gredo v Jugoslavijo gradit progo in bratstvo. To bo delež italijanske antifašistične mladine Goriške k materialni in moralni obnovi njih bodoče domovine Jugoslavije. Furlanski mladenič je povedal, da gredo delat in se učit. Vprašali smo ga, kako misli to — učiti se. Odgovoril je: Po delu, ki bo trajalo 5 ur, se bomo lahko učili jezika, zgodovine, itd. Povedal je tudi, da je že več kot dva meseca brez posla, prav tako njegovi tovariši in mnogi drugi mladeniči iz njegovega okraja. Prej so delali v tržiških ladjedelnicah, kjer so jih odpustili. S svojim odhodom na progo Brčko-Banoviči pa hočejo pokazati svetu, da niso delomrzneži, ampak, da se veselijo dela. V coni A ne obnavljajo, nasprotno odpuščajo delavce.

Tov. Julij Beltram jim je v imenu okrožnega odbora SIAU naročil, naj bodo prvi med prvimi v zdravem tekmovanju z vso ostalo bratsko delavno mladino v Jugoslaviji. Ta velika preizkušnja, ta edinstven primer v naši zgodovini, bo ponos tudi naše goriške mladine in vsega ljudstva goriškega okrožja. V italijanščini jih je nagovoril tov. Bruno Borghese v imenu mestnega odbora SIAU za Gorico. Podčrtal je velik pomen odziva goriških prostovoljcev ter poudarjal mladini živahno obnovitveno stanje v Jugoslaviji, kjer gradijo proge, ceste in mostove, medtem ko v Italiji ustvarjajo samo ovire v strankah in strančicah. V Jugoslaviji ne ovirajo osebni interesi obnove dežave kot se to dogaja v Italiji. Samo v Jugoslaviji je naša prihodnost, samo iz Jugoslavije bo prišla obnova tudi k nam, ker nam sicer preti smrt za lakoto.

V imenu dijaške mladine in učiteljstva jih je nagovoril prof. Kirtić, nakar je povzel besedo zastopnik pokrajinskega odbora antifašistične mladine Julijske krajine. Mladina iz Gorice je delovni brigadi podarila jugoslovansko zastavo in italijanski prapor z rdečo zvezdo. Slovenski in italijanski učitelji so se ji zahvalili in dejali, da bodo dokazali svetu, da je Julijska krajina neločljiv del nove Jugoslavije.

V Postojni so se mladincem goriškega okrožja pridružili še ostali deli delovne brigade, ki prihajajo iz Trsta in Tržača.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

priredi 7. t. m. ob 18. uri v Solkanu Jurčičevega «Desetega brata» s prostem. Ta predstava bo gotovo privabila veliko število Solkanov, Goričanov in okoličanov. Sodelovalo bo ves ansambel pomnožen s pevskim domačim zborom in gosti. Režiral bo Košič.

V četrtek 11. t. m. bodo v Mirnu igrali «Raztrgance».

12. t. m. ob 21.30 bo ta predstava tudi v Prvačini. To bo petdesetprizoritev te drame, kar je prav rekord za naš oder. Režira tov. Kosuta.

Prosvetnim društvom

Slovenska prosvetna zveza vabi vsa prosvetna društva, da svoje prireditve, ki so jih namravali prirediti v soboto ali nedeljo zaradi nastalih razmer odpovedo.

Izleti

IZLET NA SV. PRIMOZ. SPD priredi v nedeljo 7. julija izlet na Sv. Primož (279). Lepa razgledna točka med Prosekom in Sv. Križem na morje proti Tržiču in vsem tržaškem zalivu. Odhod ob 7. uri s tramvaj iz Barkovelj od zadnje tramvajske postaje št. 6 na Kontovelu, Prosek. Od tu zaznamovanje pot na vrh Sv. Primoža. Povratek po grebenih v Sesljan. Kopanje v morju do večernega vlaka ob 19.30 uri.

Mladinci Julijske krajine

gradijo most prezo Drine na mladinski progi

Beograd, 5. Tanjug. Po dvoh mesecih težkega in napornega dela so iz delavskih mladinskih brigad, ki so bile priključene «mladinski železnici», imenovali 566 mladincev za udarnike. 7 delavskih brigad iz Beograda, 4 slovenske, 1 iz Kosova, 1 iz Metohije so prišle na delo.

Ob odhodu so velika množica in predstavniki oblasti pozdravili te brigade.

Eden najvažnejših projektov te železnice je veliki most, na Drini, ki bo 55 m dolg in ki bo tudi predstavljal eno izmed najboljših konstrukcij v tej panogi.

Ker ga gradijo delavske mladinske brigade iz Julijske krajine, bo ta most imel ime, ki želijo ti mladinci, ker so s takim veseljem želeli sodelovati pri teh obnovitvenih delih.

Tudi iz Koroške so odpotovale delavske brigade, ki so se pridružile drugim delavskim brigadam iz Slovenije na progi Brčko-Banoviči. Ob odhodu v Brčko so jih navdušeno pozdravljali.

Konferenca sovjetske mladinske delegacije v Rimu

Rim, 5. - VZN — Sovjetska mladinska delegacija je imela nocoj, na predvečer svojega povratka v domovino, informativno konferenco v «kraljevi dvorani» v benečki palači, katere se je udeležilo 2000 oseb, po večini delavcev in uradnikov.

Atomska bomba

v posesti ameriških trustov predstavlja resno nevarnost na mednarodne odnose

Pariz, 5. - AFP — List «Liberation» objavlja dolg članek Luciena Casteta, ki pravi, da atomska bomba ne pripada niti Ameriki niti Združenim narodom, ampak dejansko trustom.

V tej zadevi so posebno zainteresirani sledeči trije trusti: mednarodni konsorcij za radij in uran, ki daje surovine, Westinghouse Electric and Manufacturing Company, ki ga čisti in spreminja v uporabno kovino in družba Dupont de Nemours, ki izgotavlja atomsko bombo.

Mednarodni konsorcij za radij in uran je dejansko lastnik vseh uranovih ležišč na zapadu. Od leta 1939 naprej se je ta konsorcij bavil skoraj izključno s tem, da je spravil v svojo posest rudnike radija, zato da je lahko zadržal visoko ceno. Polastil se je tako tudi rudnikov visokega Konga v Belgijskem Kongu.

Ko se je leta 1939. pokazala možnost osvoboditve atomske energije iz urana, je ta konsorcij nakupil hitro še druge rudnike, tako da je s tem razširil svoje nadzorstvo nad pridobivanjem urana.

Uradno sta dobaviteljici radija Kanada in Belgija, medtem ko je v resnici pravi dobavitelj prej navedeni konsorcij.

Zaradi obširnosti svojih industrijskih naprav in ker je tudi največja trvdka sveta za električni material, je bila edino Westinghouse Company v stanu rešiti problem čiščenja urana.

Narodni svet za preiskave, ki mu je predsedoval Roosevelt, je podvizal družbo Westinghouse, naj ustavi svojo proizvodnjo in izvršuje za časa vojne čiščenje urana brez dobička, s pogojem, da se amerikanska vlada obveže, da se ne bo v nobenem primeru obračala na druga konkurenčna podjetja.

Dupont de Nemours je največji trust za proizvodnjo vojnega materiala na svetu. Z vlado Združenih držav so sklenili sporazum, v katerem so odredili, da bo ta družba opustila vso svojo dosedanjo delavnost zato, da se bo mogla baviti z vsemi svojimi materialnimi in človeškimi silami z vpostavitvijo dveh velikanskih tovarn v Clinton v Tennessee-ju in v Hanfordu v državi Washington.

V tem sporazumu je bilo tudi določeno, da bodo Amerikani rezervirali družbi Dupont de Nemours izključno pravico do proizvodnje atomske bombe za dobo 30 let in to od dneva, ko se bodo začeli baviti s proizvodnjo atomske energije.

Priznali so tudi izključno pravico trgovskega izkoriščenja teh postopkov tej tvrdki. Vse te koristi so priznali tvrdki zaradi velikih rizikov, ki jih je s tem prevzela nase.

Lucien Castet zaključuje z besedami: «V resnici je nevarnost še večja, kakor se je zdelo ob začetku.

Ustvaritev izključno amerikanskih trustav za atomsko bombo predstavlja v prihodnje resno oviro za mednarodne odnose.

Delovno tekmovanje v ZSSR

Moskva, 5. - Tass — V vsej SZ se nadaljuje socialistično tekmovalno delo, da se dosežejo kar največji rezultati v okviru nove petletke.

Na vseh poljih narodne industrije bodisi v petrolejski, premogovni, kovinarski, v tovarnah traktorjev, v električnih tovarnah in v prometnih, so dosedaj dosegli najboljše uspehe

Sovjetska in anglosaksonska zunanja politika

Moskva, 5. - Tass — «Nihče na svetu nima sredstev, s katerimi bi lahko prisilil ZSSR, da izbira med spremembo njene sedanje zunanje politike, katero ima za pravilno, in uničenjem.

Mislimo, da je ta resnica znana tudi v inozemstvu ne glede na vse vpitje o atomski bombi v zadnjem času, ki nas ni prav nič vznemirilo.

V inozemstvu so kazali vedno pretiran pesimizem glede mednarodnega položaja. Večkrat so ga tudi umetno napihovali.

Tako so na primer tolmačili tržaško vprašanje kot nerešljivo, kakor tudi mnoga druga vprašanja, ki so bila vendar rešena.

Ne mine pa dan, posebno v zadnjem času, ne da bi sovjetski tisk prikazoval imperialistične poskuse angleške in amerikanske politike po vsem svetu.

Monroeva doktrina in vsa panameriška zgradba predstavlja danes ekspanzionistično politiko.

Vidi se jasno poizkus, da se izolira latinska Amerika, da se pretrgajo sedanje vezi z evropsko kulturo in jo poveže na Anglosaksonce zato, da bi pristopila, čeprav proti svoji volji, k takemu vojaškemu bloku, kar bi ogražalo svetovni mir.

Obrekovalci označujejo vzpostavitev diplomatskih dnošajev med ZSSR in Argentinijo kot sovjetski ekspanzionistični manever. Te osebe pa so v resnici divje, ko vidijo, da namerava Argentinja pobegniti iz panameriške kletke.

Pa naj bi bili upravičeni kakršni koli očitki v drugih pogledih na račun sedanje vlade.

Dosedanji izidi poljskih volitev

Varšava, 5. - Tass — V zadnjem poljskem referendumu je od 3.129.055 volivcev glasovalo 81% pozitivno na prvo vprašanje, 86% na drugo in 93% na tretje vprašanje.

Pred sovjetsko-britanskimi trgovinskimi pogajanji

London, 5. - VZN — Neki diplomatski dopisnik iz Londona pise, da bi pogajanja, ki jih bodo v kratkem pričeli v Londonu med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo ob prihodu novega voditelja sovjetske trgovinske delegacije, lahko povzročila ojačenje trgovinskih odnošajev med obema državama. Voditelj sovjetske delegacije bo imel najprej razgovore s trgovinskim ministrom Staffordom Crippsom.

Dosedanje trgovinske izmenjave med obema državama so majhne.

Kaj se dogaja v Grčiji

Položaj se stalno slabša, bojijo se izbruha revolucije

Atene, 4. - Tass — Po poročilih grškega tiska se položaj dnevno slabša. Boje se da bo izbruhnila v deželi revolucija.

Po poročilih «Katimerini» se je notranji položaj zadnje dni tako poslabšal, da se nihče več ne čuti varnega. Vzdušje državljanske vojne se čuti v Atenah in na deželi.

Mala iskra lahko zaneti državljansko vojno. Vse obljube in odločitve vlade imajo za cinično zadržanje v vprašanju plebiscita in za priprave krvavega notranjega boja.

Najnovejši izredni ukrepi, ki jih je izdala vlada, imajo za kršitev skrajnih pravic, s katerimi skušajo izzvati novo državljansko vojno, v katero bodo na žalost potegnili tudi britanske čete. Grška reakcija se namreč boji, da ne bo mogla z lastnimi silami vsiliti demokratičnemu ljudstvu Grčije monarhijo in diktaturo. Zadnja poročila o oboroženih spopadih v Tesaliji in v Macedoniji potrjujejo gledanje lista «Katimerini». Ta list poudarja tudi veliko napako, katero delajo z divjim preganjanjem vseh onih, ki spadajo h gibanju odpora. Silijo na tisoče državljanov, da morajo zapustiti svoje lastne hiše in vnovič v gore.

Potem ko so monarhisti prevzeli oblast, se je teror stalno večal. Začeli so s pogromi proti vasem, ki so energično bojkotirale volitve.

Pobeg v gore je postal splošen pojav.

Informacije, objavljene zadnje dni v liberalnem tisku, govorijo o raznih akcijah, ki so jih podvzeli grški monarhisti. Tako je na primer neka tolpa, ki ji je načeloval Bosados, vdrla v neko vas v okrožju Vellestino, kjer so banditi zbrali vse prebivalce v neki šoli in vpričo njih ubili brata Kiriakis, ki sta bila člana levičarske stranke. Ob tej priliki so ranili še 20 drugih oseb.

Ista tolpa je nato izvedla akcijo proti vasi Nikolerivolaki, kjer so prebivalce, ki so simpatizirali z levičarskimi strankami ubili ozir. brutalno pretepli.

Če upoštevamo, da se vrstijo ti dogodki skoraj dnevno že več kot mesec dni v vsej deželi, potem lahko razumemo zakaj so postale grške gore zavetišče ljudstva kot za času nemške okupacije.

Vlada je proglasila pred kratkim vse one, ki se skrivajo v gorah, za bandite, medtem ko ima voditelje monarhističnih tolp za narodne heroje.

Začeli so že z deportacijo sorodnikov onih, ki so se s pobegom rešili v gore. Pošiljajo jih na zapuščene otoke.

Zadnje dni se pe vršila posebna seja v notranjem ministrstvu ob soudeležbi ministrskega predsednika, ministra za javno varnost, načelnika generalnega štaba, šefa orožništva in načelnika britanske policijske misije.

Desničarski listi pišejo, da so na seji ogotovili slabo oboroženost orožništva, ki da ni v stanu, da bi se borilo proti anarhističnim tolpam. Poročali so tudi da se vrši temeljito čiščenje v vojski.

Izdali so tudi ukaz za začetek ofenzive proti anarhistom.

KRATKE VESTI

Montbeliard, 5. AFP. — Stavka, ki se je je udeležilo 8000 delavcev, je v tovarni Peugeot prenehala, potem ko so dosegli sporazum o 10% povišanju mezd.

LONDON. Kakor obvešča moskovska radijska postaja, je pričel delovati nov vulkan v gorah sovjetskega Azerbejdžana, okoli 80 km od Bakuja. Vulkan je pričel delovati v sredo in od takrat bruha iz žrela pepel v višino 500 m; bruhanje spremlja podzemsko bobnenje.

BERLIN. — Nemška akademija znanosti bo ponovno odprta v Berlinu, in to po nalogu sovjetske vojaške uprave. Postavljena bo pod nadzorstvo nemške uprave za ljudsko izobrazbo.

Rektor berlinske univerze prof. Johannes Stroh bo postal predsednik te akademije znanosti.

Od Triglava do Jadrana

Mačkovlje

DOGODKI ZADNJIH DNI

29. junija smo imeli v Mačkovljah prireditev. Zato smo na predvečer izvesili na drogu zastavo. Ob 23. uri zvečer je neki vaščan opazil, kako se je pred drogom ustavil «jeep». Ko se je «jeep» odpeljal, zastave ni bilo več na drogu.

1. julija so se vaščani iz Mačkovelj zbrali na sestanek, razpravljali o dogodkih v Trstu in sklenili, da pojdejo popoldne v mesto. Ko so prišli na glavno cesto v bližini tovarne «Gaslini» v Zavljah, so jih ustavili angleški vojaki, jih preiskali in legitimirali. Tri mladoletne, ki niso imeli izkaznic, so aretirali. Po izpraševanju so jih izpustili in ukazali zbranim vaščanom, naj se vrnejo domov. Ko so se vračali proti domu, so jih še enkrat ustavili, obkolili in spremljali s tanki. Nekdo jim je celo rekel, da bi bilo najbolje, ako bi šli k Titu v Jugoslavijo. Mi pa smo mu odgovorili, da smo na naši lastni zemlji, da bomo tudi ostali in da si hočemo sami vladati, ker smo se sami osvobodili.

Dekani

RKS POMAGA REVNIM

Te dni se je vršila v Dekanih delitev sladkorja, ki ga je prejel RKS od irskega RK. Med starčke in v vojni prizadete vdove je bilo razdeljeno 8 kg, med člane pomladka RKS pa 22 kg. Pri obeh daritvah so se obdarovanci slikali in poslali pozdravna in zahvalna pisma pošiljateljem. Zahvaljujejo se, da jim ravno te dni, ko se odloča usoda naše zemlje, dajejo poleg moralne tudi materialno pomoč.

Vera M.

Počitniška kolonija za bolehne dijake

Dijaška matica bo priredila v letošnjih poletnih počitnicah počitniško kolonijo za bolehne dijake. V poštev pridejo dijaki obojega spola, ki so iz zdravstvenih razlogov potrebni oddiha na deželi.

Kolonija bo v Cerknem na Goriškem.

V to počitniško kolonijo ne morejo biti sprejeti dijaki z odprto pljučno tuberkulozo in drugimi nalezljivimi boleznimi.

Pred odhodom v to počitniško kolonijo bodo prizadeti zdravstveno preiskani.

V to kolonijo bomo lahko poslali samo omejeno število dijakov in bomo upoštevali samo res potrebne primere.

Prošnje s podrobno in točno navedbo domačih imovinskih razmer in prikazom zdravstvenega stanja, naj dijaki dostavijo najpozneje do *10. julija t. l.* izvršnemu odboru «Dijaške matice» v TRSTU, via Carducci št. 6, III., soba 18. Navedbe v prošnjah naj podrobno overovi Krajevni odbor «Dijaške matice» iz onega kraja, odkoder je dijak doma.

V kolonijo bodo sprejeli tudi oni bolehni dijaki, ki jim imovinsko stanje omogoča polno plačanje stroškov. Ti dijaki naj v svoji prijavi namesto imovinskega stanja podajo izjavo, da bodo stroške kolonije plačali sami.

Enotni sindikati

SINDIKAT KOVINARJEV. — Zaupniki kovinarske male industrije in obrti naj nujno pošljejo seznam delavcev svojih delavnic in naj pri tem navedejo osebe, ki živijo na njihovo breme.

V ponedeljek 8. t. m. bo ob 19. uri seja upravnega odbora.

V torek 9. t. m. bo ob 18. uri sestanek posvetovalne komisije kovinarskih uradov.

SINDIKAT TEKSTILNE IN OBLACILNE STROKE. Zaupniki in člani upravnega sveta naj se danes javijo na svojem sedežu.

MESAN SINDIKAT. Zaupniki in člani upravnega sveta naj se danes javijo na svojem sedežu.

Dobra srca

Tov. Ravbar Ivan iz Dola-Voglje je daroval 1350 lir prostovoljnih prispevkov za SIAU.

Tovariš iz Vrhovelj je daroval za brezposelne delavce 500 lir.

Prebivalstvo nekaterih vasi je darovalo večje vsote socialnemu skrbstvu: Voglje 1.057 lir, Lokev 4.468 lir, Vrhovlje 658 lir, Krajnavas 223 lir, N. N. 500 lir. Skupaj 6.746 lir.

Osebne izkaznice - prizivne komisije

Ker ima stotine naših ljudi sedaj opravka z osebnimi izkaznicami, bomo glede na naše prvo notico z dne 6. preteklega meseca priobčili v pouk prizadetim najprej zakonite odredbe, nato komentar in nazadnje navodila, kako naj prizadeti postopajo. Materija osebnih izkaznic je urejena z ukazom ZVU štev. 14 in temelji na Devinskem dogovoru med Zavezniško in Jugoslovansko armado, z navodili, izdanimi za notranjo uporabo od ZVU in končno z ukazom št. 129.

Kakor bomo videli, vse te dosedanje podlage ne zadoščajo za pravilno in pravično rešitev posameznih primerov, ako ne bo ZVU pokazala več uvidevnosti in širokogrudnosti kakor doslej.

Opozarjamo naše bralce oz. zainteresirane, naj izrežejo dnevno odlomke članka pod gornjim naslovom.

Ukaz št 14

Izdaja posebnih osebnih izkaznic

(Prinašamo ga v celoti, da bo zainteresiranim zadeva jasnejša)

Predpostavljajoč, da je bilo med Zavezniškimi in Jugoslovanskimi vojnimi silami dogovorjena izdaja posebnih izkaznic za vse osebe v Julijski Benečiji:

predpostavljajoč, da se ima za umestno začeti z izdajo istih osebnih izkaznic v onih krajih Julijske Benečije, kateri so sedaj zasedeni po Zavezniških vojnih silah (spodaj označenih, kot zasedeno ozemlje);

jaz, Alfred C. BOWMAN, polkovnik J.A.G.D., višji častnik za civilne zadeve,

ukazujem

kakor sledi:

ČLEN I.

a) vse osebe na zasedenem ozemlju, ki so dosegle ali bodo dosegle 18.o leto starosti, bodo morale biti v posesti ene izmed sledečih treh vrst osebnih izkaznic, katere bo izdajala policijska oblast Julijske Benečije za račun in v imenu Zavezniške vojaške uprave in sicer:

1. osebam, stalno bivajočim v Julijski Benečiji v mejah zasedenega ozemlja;

2. jugoslovanskim državljanom, ki ne bivajo stalno v Julijski Benečiji v mejah zasedenega ozemlja;

3. italijanskim državljanom, ki ne bivajo stalno v Julijski Benečiji v mejah zasedenega ozemlja;

b) to izkaznico mora njen imetnik nositi stalno pri sebi.

ČLEN II.

Vse osebe na zasedenem ozemlju morajo prositi za izstavitev osebne izkaznice in se morajo osebno vpisati ob določenem času pri onem uradu in ob onih pogojih, kateri se bodo objavili obširneje v obvestili na ukaz komisarja dotične cone Zavezniške vojaške uprave.

ČLEN III.

a) Osebne izkaznice stalno bivajočih v Julijski Benečiji se bodo izstavile osebam, ki bodo zadovoljevale to vrsto osebnih izkaznic, ako bodo mogle podati zadostne dokaze, da so stalno prebivale v Julijski Benečiji pred 1. majem 1945. Osebne izkanice drugih vrst se bodo izdale onim osebam, ki bodo imele pravico do njih.

b) Potrdila o vpisu se bodo dala vsem onim osebam, ki bodo sicer zaprosile za osebno izkaznico «stalno bivajočih v Julijski Benečiji», a ne bodo mogle takoj zadostno dokazati, da so stalno prebivale v Julijski Benečiji pred 1. majem 1945.

Take osebne izkaznice se bodo naknadno izdajale osebam, ki bodo imele pravico do tega.

ČLEN IV.

Komisar cone bo objavil obvestilo z navedbo roka, po katerem bodo vsi tisti, ki ne bodo imeli pri sebi osebnih izkaznic ali pa osebno ga potrdila o vpisu, podvrženi kazenskemu postopku, zato ker so v zalotili v položaju, da nimajo imeli pri sebi osebne izkaznice ali potrdila o vpisu.

ČLEN V.

Vsaka oseba:

a) ki ni v posesti osebne izkaznice ali potrdila o vpisu po členu ki bo javno objavljen, kakor je določeno po čl. IV. tega ukaza ali

b) bo dala nalašč in vedoma lažnive pačne podatke ali predložila lažno ali drugo pismeno dokazno sredstvo, o katerem je vedela, da je ponarejeno, v zvezi s prošnjo za izdajo osebne izkaznice, bo zagrešila prestopek. Ako jo bo kako sodišče zavezniško vojaško sodišče spoznalo za krivo, bo podvržena kazni, ki bo ali zapora ali obema skupaj, kakor bo sodišče odločilo.

ČLEN VI.

Ta ukaz stopi v veljavo na dan objave v dotični coni.

Trst, dne 10. septembra 1945.

Alfred Bowman
polkovnik, J.A.G.D.
višji častnik za civilne zadeve

(Se nadaljuje)

Odg. urednik DUŠAN HRESAK

KULTURA

Zaključna prireditev učencev osnovnih šol koprske okolice

V četrtek 27. VI. so imeli učenci osnovnih šol bližnje koprske okolice na pobudo sindikata prosvetnih delavcev zaključno prireditev v dvorani S. Chiara.

Dvorana je bila polna učencev, staršev in prijateljev naše šolske mladine. Sodelovali so vsak s svojimi točkami, učenci koprske osnovne šole, Manžana, Pomjana, Vanganela, Lazareta-Prad, Boršta, Laborja, Šmarij, Marezig in Babičev. To je bil prvi skupni nastop šolske mladine v Kopru. Klub temu, da so se le kratek čas pripravljali in da so mnogi prvič nastopili na resničnem odru ob kulisah in električni razsvetljavi v mestu samem, so se naši pionirji zelo odlikovali. Pokazali so se celo novi, dobri talenti, tako v igri kot v recitaciji.

Pionirji iz Manžana so zapeli pionirsko himno, mala pionirka je lepo recitirala «Naš narodni dom». Pri zboru bi bilo bolje, če bi ga učiteljica tudi pri nastopu vodila osebno.

Mali pionirčki iz Vanganela so zelo lepo podali igrico v gledališču, posebno mali zdravnik je lepo igral svojo vlogo brez zadrege in strahu.

Koprski pionirji so sproščeno, lepo prikazali živo sliko z rajanjem «Znal bi rad, kako le kmetje». Napev je drugim pionirjem tako ugajal, da so ga začeli takoj po predstavi prepevati. Mali pionirček 1. razreda — radovednež, je lepo in z močnim glasom vodil petje sredi kola.

Učenci iz Boršta so prikazali «Našo novo zastavo». Bili so nekoliko negotovi v izvajanju, toda odlikovali so se s svojimi lepimi glasovi.

Pionirji iz Šmarij so odlično deklamirali zborno recitacijo: «Samo miljon nas je». Otroci so zelo občutno recitirali, posebno poedinci v samogovorih. Take zborne recitacije bi morali še bolj gojiti in izpopolnjevati, otrokom ugajajo občinstvu še bolj, so pa tudi velikega vzgojnega pomena za deco in odrasle. Otroci se obenem tako najlaže in uspešno nauče jezika in govora. Samozavestno je recitiral mali Šmarski učenec «Primorskega pionirja».

Pionirji in pionirke iz Marezig so se odlikovali v igrici ali sliki «Nabrusimo kose». Le preveč so hiteli v strahu, da ne bi lepo končali. Ploskanje občinstva jim je bila zato lepa nagrada. Lepo so odigrali tudi «Begunčka», občinstvu, posebno pa pionirjem, je zelo ugajal «Pohod pionirjev». Bravo, pionirji iz Marezig!

Trije pionirji iz Prad-Lazareta so zapeli v spremstvu harmonike «Na oknu glej». Korajžno so peli in igrali, le malo previsoko so prijeli, tako da je šlo proti koncu s težavo.

Pionirka iz Trušk je zelo lepo recitirala Gregorčičevo «Soči». Posebno na koncu je vzkipela kot istrska kri: «Tedaj, o bistra Soča ...» Razgrelo je pionirje in občinstvo, da so burno ploskali pionirki in «Soči».

Krepak pionir, čvrst istrski dečko, odprtega čela in bistrega pogleda, je pa najlepše od vseh deklamiral «Mi vstajamo». Dečko ima lep glas, razvit čut, mimika mu je prirojena, res čuti kar govori in lepo podaja. Prekosil pa je samega sebe v deklamaciji «Naša narodna noša». Tudi mala pionirka — Slovenka ni zaostajala za njim. Ta dva mala iz Trušk sta bila pravo odkritje na tem prvem nastopu. Škoda bi bila, če bi ju zanemarili; posebno mali dečko je pravi talent.

Za zaključek so pionirji in pionirke zapeli nekaj pesmic. Mali zbor, ki ga vodi domači učitelj, je še šibak. Glasovi so lepi, uglajeni, odlikovali so se posebno v troglasnem petju. Sadovi učiteljevega truda so zelo vidni. Ko bo zbor močnejši, bo res odličen. Že sedaj pa zna in lepo izvaja finese, forte, piano in pianissimo. Paziti bi morali, da vsakokrat pravilno intonirajo.

Tovariš nadzornik Bavdek je v kratkih besedah orisal pomen te prve prireditve naših učencev, čestital je pionirjem, staršem in učiteljem koprske sindikalne podružnice, ki je v tekmovalnem načrtu organizirala ta nastop.

Bil je to pregled dela in uspehov, ki bodo vzpodbudili vse učence k daljnemu delu. Nastop malih je tudi pokazal staršem, da naša šola ne nudi učencem le golo znanje, čitanje, pisanje itd., ampak da zajame celega otroka, da ga tudi v izvenšolskem okviru izobražuje in vzgaja ter mu nudi prijetno in koristno razvedrilo. Podobne prireditve so tudi najboljša prilika za odkritje in spoznavanje novih talentov, ki bi sicer ostali zakopani, kot doslej. Skupne prireditve so obenem najlepša spodbuda za napredek in za medsebojno tekmovanje učencev.

Kako radi otroci prirejajo kulturne nastope, je dokaz, da je najhujša kazen za učenca, če mu učitelj ali učiteljica reče: «Ti ne boš deklamiral, ti ne boš nastopil». Otroci kar tekmujejo, kdo bo lepše deklamiral. Kot suha zemlja vodo, tako naša deca kar srka svoj jezik in kulturo.

Kako se deca navdušuje nad kulturnimi prireditvami, nam kaže primer več italijanskih učencev, kot n. pr. v Pradah, ki pravijo: «El prossimo ano andemo alle scole slave, perchè là i fa spesso belle recite!». (Prihodnje leto bomo šli v slovenske šole, ker tam imajo večkrat lepe prireditve!»).

*Našim otrokom so